

به نام خدا

مشکلات و موانع نظام بانکی کشور طی سه دهه اخیر و راههای تخفیف آن

بانک یاسارگاد

مجید قاسمی - شهریور ماه ۱۳۹۳

مقدمه

- اصل ۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
 - کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد.
- یکی از مهمترین خصیصه های اقتصاد اسلامی: بانکداری اسلامی
- تصویب عملیات بانکی بدون ربا در شهریورماه سال ۱۳۶۲ در جهت اسلامی کردن فعالیت های نظام بانکی

شرایط حاکم بر کشور در زمان تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا

- ملی کردن بانک ها در تاریخ ۱۷ خردادماه ۱۳۵۸ جهت ممانعت از خروج حجم عظیمی از سرمایه های ملی و همچنین ادغام بانکها (حاکمیت بانکداری دولتی)
- جنگ تحمیلی (شهریورماه ۱۳۵۹)
- تنظیم عملیات بانکی بدون ربا بر اساس دیدگاه دولتی

اهداف نظام بانکی بر اساس قانون عملیات بانکی بدون ربا

- استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل (با ضوابط اسلامی) به منظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصادی کشور؛
- فعالیت در جهت تحقق هدفها، سیاستها و برنامه‌های اقتصادی دولت با ابزارهای پولی و اعتباری؛
- ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش تعاون عمومی و قرض الحسنه از راه جذب و جلب وجوه آزاد، اندوخته‌ها، پس اندازها، سپرده‌ها و بسیج و تجهیز آنها برای تأمین شرایط و امکانات کار و سرمایه گذاری؛
- حفظ ارزش پول و ایجاد تعادل در موازنه‌ی پرداختها و تسهیل مبادلات بازرگانی؛
- تسهیل در امور پرداختها، دریافتها، مبادلات، معاملات و سایر خدمات که به موجب قانون بر عهده‌ی بانک گذاشته می‌شود.

نکاتی در خصوص اهداف نظام بانکی در قانون عملیات بانکی بدون ربا

- اختلاط اهداف بانک مرکزی و بانک‌ها
- تغییر نگرش در خصوص نقش بانک مرکزی
 - ماده ۱۰ قانون پولی و بانکی کشور: بانک مرکزی مسئول تنظیم و اجرای سیاست پولی و اعتباری بر اساس سیاست کلی اقتصادی کشور
 - ماده ۱ قانون عملیات بانکی بدون ربا: فعالیت در جهت تحقق اهداف، سیاستها و برنامه های اقتصادی دولت با ابزار های پولی و اعتباری

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور

- تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا (شهریور ۱۳۶۲)
- شروع اجرای قانون عملیات، آیین نامه ها و دستورالعمل های اجرایی آن (ابتدای سال ۱۳۶۳)
- تحریم غرب علیه ایران (۹۳- ۱۳۵۸)
- جنگ تحمیلی (۶۷-۱۳۵۹)
- یکسان سازی نرخ ارز
 - سال ۱۳۷۲
 - سال ۱۳۸۱
- تشدید تحریم (تحریم بانکها و بانک مرکزی و قطع سوئیفت)

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور (ادامه)

• بانکداری خصوصی

- مجوز تأسیس مؤسسات اعتباری غیر بانکی بر اساس ماده ۹۲ قانون برنامه سوم توسعه

ماده ۹۲ قانون برنامه سوم توسعه : بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت افزایش شرایط رقابتی بانکها و گسترش بازارهای مالی و تشویق پس انداز داخلی، زمینه فعالیت مجاز انواع مؤسسات، سازمانها و واحدهای اعتباری غیربانکی (غیردولتی) را فراهم و نظارت لازم بر آنها را اعمال نماید و از فعالیت مؤسسات غیرمجاز جلوگیری به عمل آورد.

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور (ادامه)

• بانکداری خصوصی

- مجوز تأسیس بانک خصوصی بر اساس ماده ۹۸ قانون برنامه سوم توسعه

ماده ۹۸ قانون برنامه سوم توسعه: به منظور افزایش شرایط رقابتی در بازارهای مالی و تشویق پس انداز و سرمایه گذاری و ایجاد زمینه رشد و توسعه اقتصادی کشور و جلوگیری از ضرر و زیان جامعه با توجه به ذیل اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و در چارچوب ضوابط، قلمرو و شرایط تعیین شده اجازه تأسیس بانک توسط بخش غیردولتی به اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی داده می شود.

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور (ادامه)

• خصوصی سازی بانک‌های دولتی

▪ بانک ملت

▪ بانک تجارت

▪ بانک صادرات

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور (ادامه)

- سیاست گذاری نامناسب اقتصادی
- تأمین مالی پروژه مسکن مهر از محل پول پر قدرت
- کاهش نرخ سود عقود مبادله ای در شرایط تورمی و انتظارات تورمی ناشی از اجرای طرح هدفمندی یارانه ها
- اجرای نادرست طرح هدفمندی یارانه ها
- چند نرخی شدن مجدد ارز (اردیبهشت ۱۳۹۰)

مروری بر آثار وقایع سه دهه اخیر بر شبکه بانکی کشور (ادامه)

- محدودیت شدید و ناگهانی ارزی و عدم تخصیص ارز به بانک ها
(۹۲-۱۳۹۰)
- برداشت از حساب بانکها بدون مجوز و بدون تخلف اثبات شده
- سوء استفاده مالی از چند بانک (سال ۱۳۹۰)

موانع و مشکلات اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا

- عدم تجدید نظر در قانون با گذشت ۳۱ سال از زمان تصویب
- عدم بازنگری در آیین نامه های و دستورالعمل های مربوط به بانکداری بدون ربا
- عدم فرهنگ سازی مناسب در بین افراد جامعه به نحوی که هنوز برخی افراد تفاوت بهره و سود را نمی دانند

موانع و مشکلات اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا (ادامه)

- آموزش ناکافی در سطح مردم و شعبه ها
- نظارت ناکافی در خصوص نحوه اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا
- سیاست گذاری نامناسب در زمینه پولی (کاهش نرخ سود سپرده ها بدون توجه به شرایط تورمی و انتظارات تورمی)

اقدامات اصلاحی انجام گرفته بعد از تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا

- معرفی ابزار اوراق مشارکت (۱۳۷۳)
- ایجاد بازار بین بانکی ریالی (۱۳۸۷)
- معرفی انواع ابزار صکوک (برنامه چهارم توسعه ۸۸-۱۳۸۴)
 - صدور اولین صکوک اجاره توسط شرکت هواپیمایی ماهان (۱۳۸۹)
- تهیه پیش نویس لایحه قانون بانک مرکزی و قانون بانکداری و ارائه آن به دولت (۱۳۸۹)
- معرفی سه ابزار (مrabحه، خرید دین، استصناع) - قانون برنامه پنجم توسعه ۹۴-۱۳۹۰

پیشنهادهای

- واگذاری تعیین نرخ عقود مبادله ای به بازار
- دادن مجوز به بانکها در داشتن یک کارشناس ناظر بر نحوه هزینه کردن تسهیلات اعطایی در پروژههای تأمین مالی شده در قالب مشارکت
- رسمیت بخشیدن به شورای فقهی بانک مرکزی
- پرهیز از سیاست گذاری های پولی و اقتصادی ایجاد کننده انحراف در اجرای صحیح بانکداری بدون ربا

پیشنهادهای (ادامه)

- پیگیری و تلاش در جهت اجرای سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی علی الخصوص بند ۹ از طریق اجرای برنامه‌های ذیل در جهت اصلاح و تقویت نظام بانکی

- کاهش مطالبات غیر جاری

- ساماندهی مؤسسات مالی و اعتباری خارج از نظارت بانک مرکزی

- افزایش سرمایه بانک‌ها

- پیاده سازی استانداردهای بال II و III در سطح شبکه بانکی

پیشنهادهای (ادامه)

- فراهم کردن بستر استقلال بانک مرکزی
- اصلاح قوانین و مقررات پولی و بانکی در جهت افزایش بهره‌وری نظام بانکی
- تقویت نظارت بانک مرکزی بر بانک‌ها از جمله نظارت شرعی
- هدایت منابع بانکی به سمت اهداف کلان رشد اقتصادی و اشتغال منطبق با اهداف و رویکردهای سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی
- تأمین مالی اقشار کم درآمد
- تنظیم چارچوب رقابت منصفانه در سطح کشور

پیشنهادهای (ادامه)

- برنامه ریزی در جهت تقویت و تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های بزرگ با هدف حمایت از کارآفرینان و بنگاه‌های کوچک و متوسط
- تقویت حاکمیت بنگاهی در سطح نظام بانکی
- تسهیل ورود بانک‌ها به صحنه فعالیت‌های بین‌المللی
- ایجاد نهادهای مالی متنوع با توجه به نیازهای توسعه‌ای کشور
- تنظیم رابطه بازار پول و سرمایه در جهت پیشرفت اقتصاد ملی
- اتخاذ ابزارها و روشهای غیر متعارف پولی به منظور تأثیرگذاری بر اقتصاد واقعی

با تشکر از همراهی شما

